

FI lausuntopyyntö VV

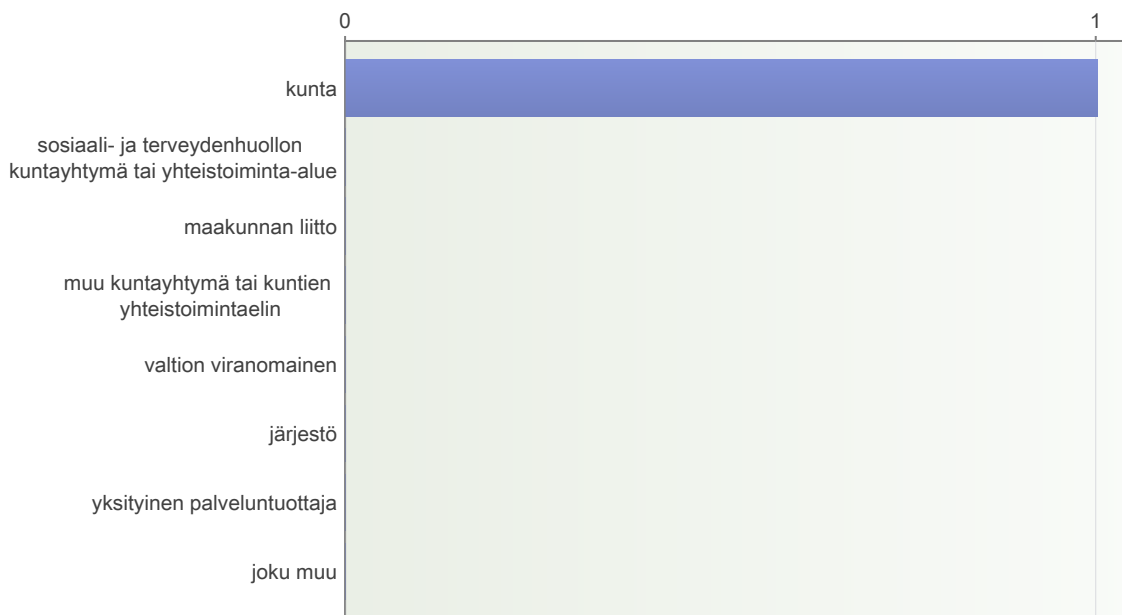
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Pöytyän kunta	Outi Korpelainen, perusturvajohtaja	p. 050 575 6282, outi.korpelainen@poytya.fi, i, kunta@poytya.fi	21.2.2017 / 20.3.2017	Pöytyän kunnan perusturvalautakunta / Pöytyän kunnanvaltuusto

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia sekä tämän että muidenkin kysymysten osalta. Lakiluonnoksen tekstien ristiriitaisuudet esimerkiksi siirtymäsäännösten osalta ovat omiaan edelleen vaikeuttamaan kokonaisuuden hahmottamista. Kun kyseessä on poikkeuksellisen huomattava ja laajakantoinen uudistus, ei voida pitää asianmukaisena, että lausuntoa pyydetään keskeneräisestä kokonaisuudesta.

Pöytyän kunta pitää sote-uudistusta tarpeellisenä ja kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista. Lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa kuitenkin yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi saattaa käytäntöön asteittain esimerkiksi maakunnallisina pilotteina ja kokeilujen kautta nykyisen palvelusetelilain puitteissa ja käynnissä olevien kokeilujen tuloksia hyödyntäen, kuten esimerkiksi palvelupakettikokeilut.

Väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen ei parane pelkästään lisäämällä palveluiden saatavuutta tai niiden valinnanvapautta. Terveys- ja hyvinvointierojen taustalla on vahvasti mm. yksilön henkilökohtaiset valinnat terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseksi, joihin perinteisesti on pyritty vaikuttamaan terveyden edistämisen keinoin. Terveiden edistäminen on lakiluonnoksessa (42 §) mainittu sellaiseksi tehtäväksi, johon suoran valinnan palveluntuottajat osallistuvat kuntien kanssa yhteistyössä ja, että maakunta määrittelee yhteistyömuodot. Terveiden edistäminen on edelleen merkittävässä asemassa, kun ennakoidaan tulevia palvelutarpeita, joten ohjauksen olisi tultava valtion taholta. Jos ohjaus tapahtuu maakunnallisten sopimusten kautta, on vaarana että maakuntien välille muodostuu eroja terveyden edistämisen toteuttamiseen ja sitä kautta väestön terveydentilaan ja hyvinvointiin sekä myös tulevaisuuden palveluiden tarpeisiin.

Palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen vaikuttaa palveluiden tarjonta maakunnissa ja sen eri osissa. Oletettavaa on, että tiheään asutuissa väestökeskittymissä tulee olemaan enemmän palveluiden tuottajia ja palveluiden tarjonta on sitä kautta runsaampaa kuin harvemmin asutuilla seuduilla. Valinnanvapaus siis toteutuu paremmin siellä, missä palveluitakin on runsaammin.

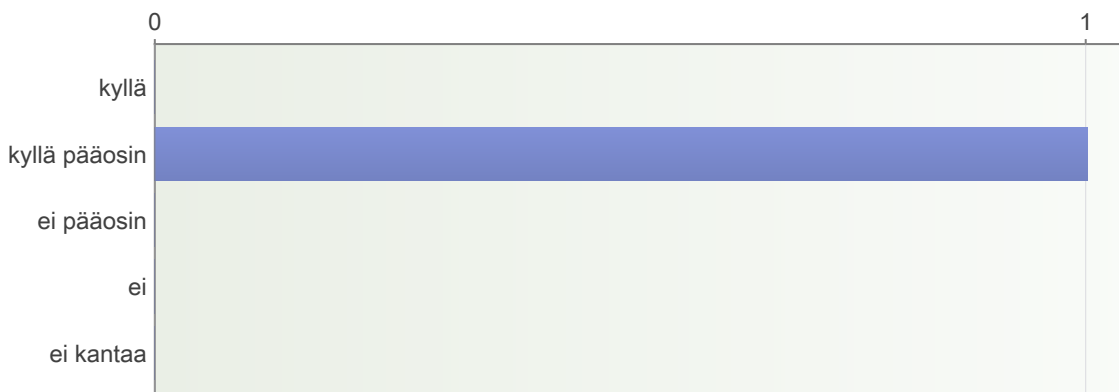
Suoran valinnan palveluiden tuottajan valinta on vielä kohtuullisen yksinkertaista, koska mikäli henkilö itse ei tee valintaa, tekee ”järjestelmä” sen hänen puolestaan. Oikeus palveluntuottajan valintaan kerran vuodessa jättää avoimeksi, miten tosiasiallisesti palveluntuottajan vaihto tapahtuu? Voiko esimerkiksi jäädä ”jonottamaan” toisen palveluntuottajan listoille, jotta vuoden kuluttua voi varmistua listautumisesta haluamalleen palveluntuottajalle, jos alkuperäisellä valintahetkellä ko. palveluntuottajan asiakasmäärä on täynnä?

Siinä vaiheessa, kun asiakkaalla on mahdollisuus valita palveluntuottaja maksusetelin, asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin avulla, korostuu asiakkaalle annettavan neuvonnan merkitys. Erityisesti tämä tulee huomioida maksuseteliä myönnettäessä. Kaiken kaikkiaan palveluiden tuottajan valinnan mahdollisuus on parempi henkilöillä, joiden sosioekonominen tila on keskimääräistä parempi ja, joilla on jo aikaisemman terveyspalvelujärjestelmän puitteissa ollut mahdollisuus tehdä valintoja yksityisten ja julkisten terveyspalveluiden välillä.

Pöytyän kunta katsoo, että myös kunnille on annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämisvastuussa olevien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

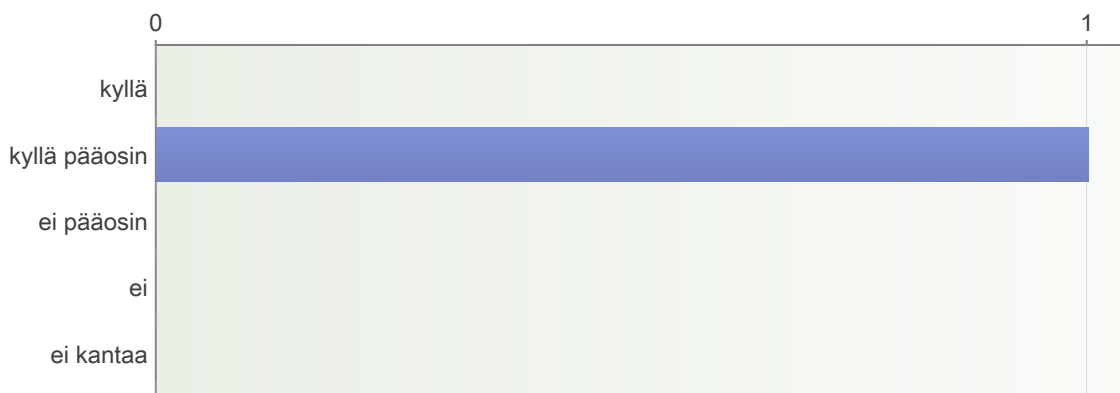
- Edellisen kysymyksen vastaukseen perustuen vaikutusmahdollisuudet riippuvat palveluiden tarjonnasta ja asiakkaan kyvystä tehdä itselleen sopivia valintoja. Erilaisten neuvontapalveluiden merkitys kasvaa. Pääosin ne voivat olla sähköisiä, mutta osalle asiakkaista tarvitaan henkilökohtaista neuvontaa valinnanvapauden toteutumisen eri vaiheissa. Pitää myös huolehtia siitä, että palveluntuottajille luodut kannustinjärjestelmät ovat luonteeltaan sellaisia, että sekä asiakas että maakunta voivat olla tyytyväisiä palveluihin.

Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltä tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan että parantaisi sitä. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osalta on tärkeää, että asiakas saa suoran valinnan kokonaisuuteen kuuluvat palvelut siinä tehostetun palveluasumisen toimipisteessä, jossa hän on hoidettavana.

Lakiluonnos lähtee siitä, että asiakas voi äänestää jaloillaan, jos on tyytymätön saamaansa palveluun. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä menettely, mutta voi aiheuttaa ongelmia tilanteessa, jossa todellisia vaihtoehtoja ei esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen ole olemassa. Näissä tilanteissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

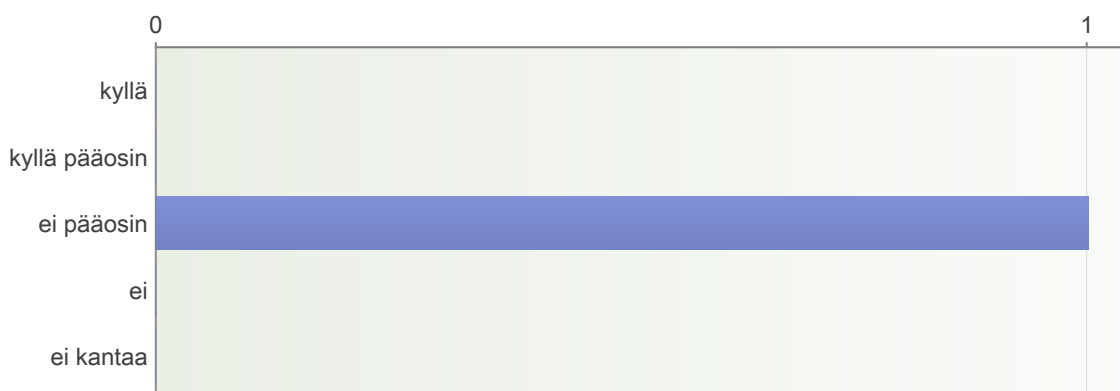
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Jos maksuseteleillä, asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla valittavia palveluita on asiakkaan näkökulmasta riittävästi tarjolla ja niiden vertailu on vaivatonta, niin valinnanvapaus toteutuu aidosti.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

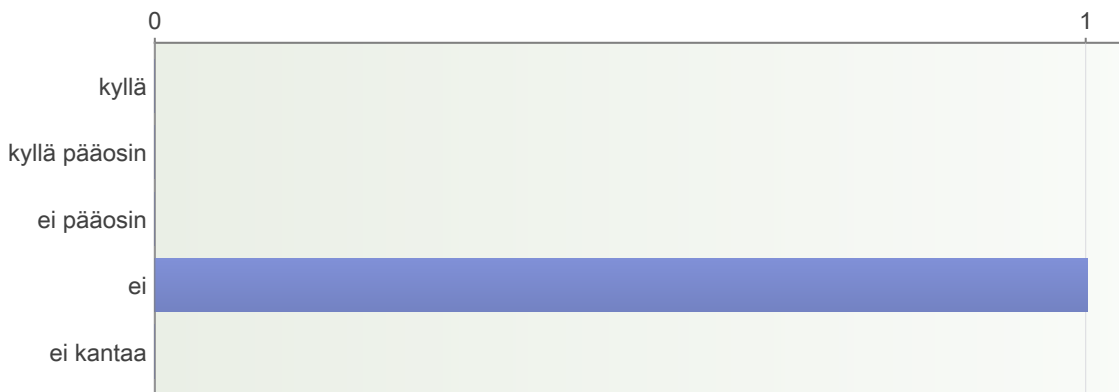
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto on hyvä asia niillä asiakkailla, joiden laaja-alainen palveluntarve on pääosin yhdellä sektorilla (esim. vammaispalvelulain mukaiset palvelut) ja, jotka pystyvät hallitsemaan budjetoinnin, esim. vanhus- ja vammaispalveluiden asiakkaat. Miten eri asiakasryhmissä määritellään kyky hallita omia palveluita? Tähän olisi hyvä saada valtakunnalliset linjaukset esim. käytettävien toimintakykymittarien valinnan ja tulkinnan suhteen.

Ne asiakkaat, joiden laaja-alainen palveluntarve ulottuu usealle sosiaali- ja terveydenhuollon osa-alueelle saattavat olla heikommassa asemassa palveluiden yhteensovittamisessa. Liikelaitoksen olisi näille asiakkaille määriteltävä selkeästi vastuuyöntekijä, joka yhdessä asiakkaan kanssa koordinoi palveluja. Henkilökohtaisen neuvonnan merkitys korostuu osalla palveluiden käyttäjistä merkittävästi.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- On erittäin vaikea sanoa, saavutetaanko tavoite tai millä aikavälillä se voidaan saavuttaa. Uudistukseen liittyy useita talousvaikutuksia sisältäviä kysymyksiä, joita ei ole vielä ratkaistu:
 - henkilöstön määrä (tukipalvelut ja sote-henkilöstö) yksityisen ja julkisen palveluntuottajan palveluksessa ja palkkaharmonisointi
 - tietojärjestelmien yhteensovittaminen ja tiedonsiirto yli organisaatorajojen, järjestelmien ylläpito ja kehittäminen
 - useiden palveluntuottajan "varautuminen" palveluiden järjestämiseen, esim. suoran valinnan palveluissa voidaan myöntää maksuseteli, jonka perusteella asiakas voi valita palveluntuottajan tai asiakkaan kieltäytyessä palvelut pitää järjestää muulla tavoin – jos asiakasmääriä ei voida ennakoida eri palveluntuottajien palveluihin, saattaa johonkin palveluun syntyä ylitarjontaa
 - miten tapahtuu maksusetelin, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin sisältämien palveluiden (katto)hintojen määrittäminen
 - asiakkaan kulkemat matkat sosiaali- ja terveystalouteen ja niiden korvaaminen
 - suoran valinnan palvelun tuottamiseen vaadittua henkilöstömäärää ei ole määritelty suhteessa palvelun piiriin otettavaan asiakasmäärään

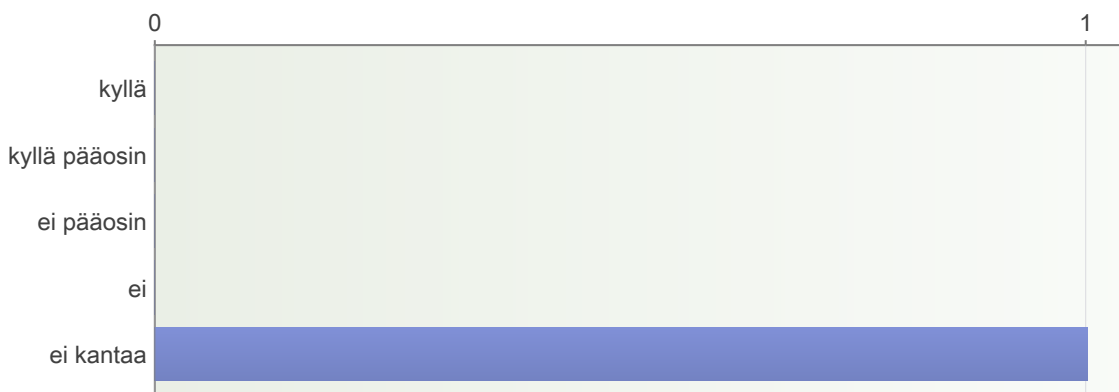
-yksityisten ja julkisten palveluntuottajien erilaiset toimintatavat, joiden yhtenäistämiseen ei ole otettu kantaa: esim. yksityisellä sektorilla lääkärit ovat usein ammatinharjoittajia eli toimivat omalla talous”riskillä”, kun taas julkisella sektorilla lääkärit ovat virkasuhteessa ja nauttivat kuukausipalkkaa

Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee mahdollisesti kiinteällä budjettirajoitteella sitä, että palvelujen kattavuutta tai sisältöä täytyy pystyä supistamaan tai palvelujen laatua alentamaan.

Pidemmällä aikavälillä kustannusten kasvun hillintä voi toteutua kilpailuasetelman synnyttämän tuotannollisen tehokkuuden ja alhaisempien kustannusten kautta ja toisaalta kansalaisten suuremman vastuun ottamisen ja omiin palveluihinsa osallistumisen kautta. Palveluntuottajille asetetuista ehdoista riippuen on mahdollista, että palvelujen tuottamistavat muuttuvat innovaatioiden myötä kustannustehokkaammiksi. Kustannusten kasvua hillitseviä innovaatioita voitaisiin kuitenkin ottaa käyttöön myös ilman valinnanvapauslainsäädäntöä. Merkittävämät kustannussäästöt syntyvät palveluohjauksen ja palvelujen priorisoinnin myötä. Tämäkään ei edellytä valinnanvapauslainsäädäntöä.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Keskeinen asia demokratian kannalta on se, millaiseksi maakuntavaltuuston ja maakunnan muun hallinnon organisaatio ja rooli tulee muodostumaan.

Asiakaspalautteen ja palveluidentuottajan valvojan palautteen kerääminen uudistuksen eri vaiheissa: tyytyväisyys suoran valinnan palvelupisteen valinnassa, valittujen palveluiden saatavuus, maksusetelillä/asiakassetelillä valittavien palveluiden valinnan sujuvuus jne. Maakunnan keräämän asiakaspalautteen huomioiminen palveluiden vertailussa. Asiakasraatien perustaminen palveluiden arvioimiseksi.

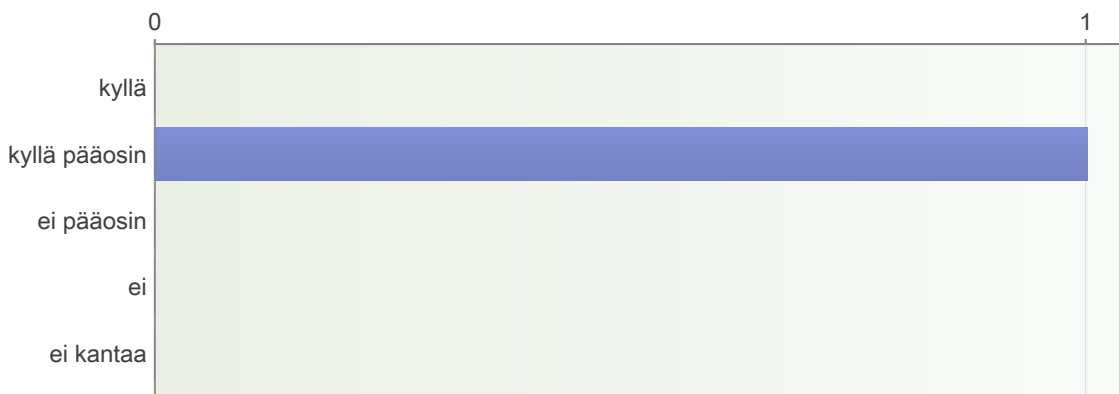
Asiakkaan oikeus käyttää palveluntuottajan toimipisteitä joustavasti eri puolilla Suomea, antaa sellaisen kuvan, että asiakas voi itse päättää mitä toimipistettä käyttää ja sellaisena saattaa asettaa julkiset ja yksityiset sote-keskukset eriarvoiseen asemaan. Tätä kohtaa tulee vielä tarkentaa, jotta asiakkaiden listautuminen tiettyyn

sote-keskukseen ei menetä merkitystään. Henkilöstö- ja palveluresurssit on kuitenkin varattava myös sinne. Suunniteltu yhteistyö palveluntuottajan / palveluntuottajien toimipisteiden välillä on eri asia.

Pöytyän kunta kannattaa valinnanvapauden lisäämistä. Lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa kuitenkin yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi saattaa käytäntöön asteittain ja kokeilujen kautta. Nykyisestä palvelusetelijärjestelmästä luopuminen ei ole perusteltua. Sen käytön laajentamisella ja käynnissä olevia kokeilujen tuloksia hyödyntäen voitaisiin valinnanvapautta lisätä hallitummin. Maakunnilla tulisi olla lakiluonnoksessa esitettävää laajemmat mahdollisuudet päättää keinoista, joita ne käyttävät esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

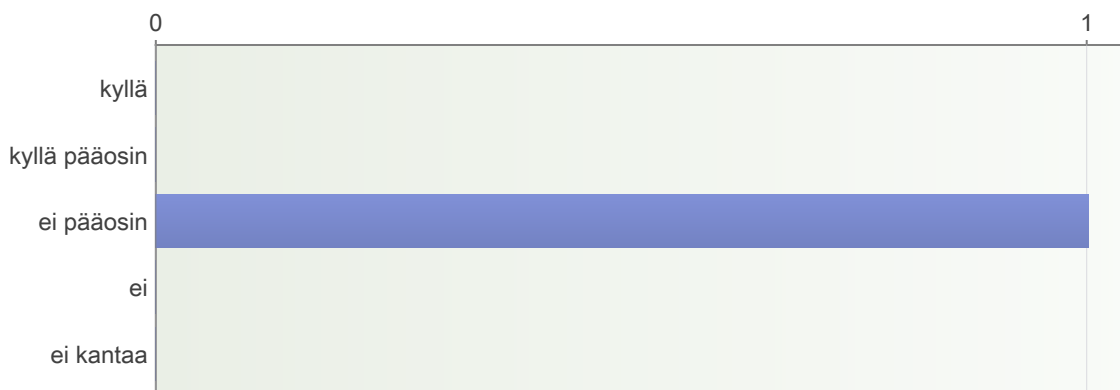
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa voisi edistää antamalla esimerkkejä eri maakunnissa jo toteutuneista vaikuttavista palveluinnovaatioista. Niiden käyttöönottoon tulee luoda kannustinjärjestelmä, joka näkyy parempina palveluina myös palveluiden käyttäjille. Tarpeetonta ja yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

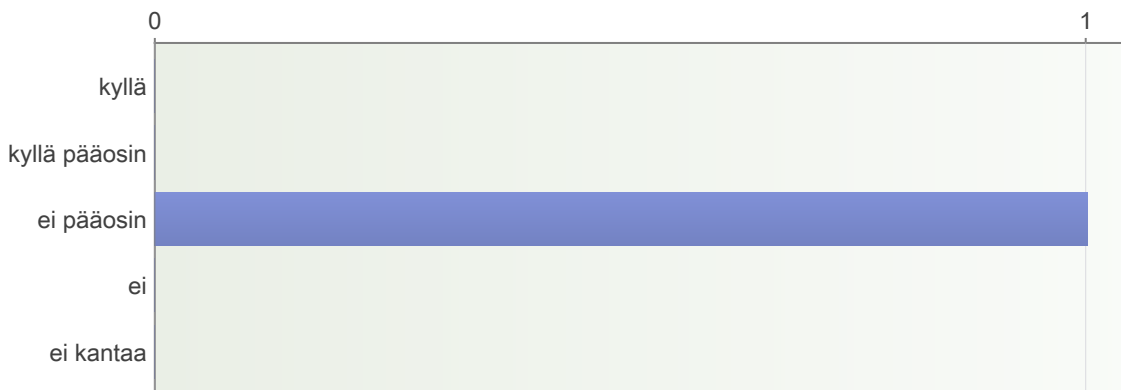
- Laajennettuun perustason esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista.

Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset. Epäselvää on, olisiko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin ja hidastaa oikeanlaista avun saamista.

Maakuntien tulee palveluiden käyttäjiä varten tehdä selkeät listaukset sote-keskuksien palveluista sekä siitä, mihin palveluihin asiakkaalla on mahdollisuus saada maksuseteli / asiakasseteli / henkilökohtainen budjetti sekä se, mitkä palvelut hankitaan ostopalveluna. Mikäli suoran valinnan palveluntuottaja ei tuota kaikkia palvelujaan samassa toimipisteessä, on myös siitä informoitava asiakasta selkeästi jo valintavaiheessa.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

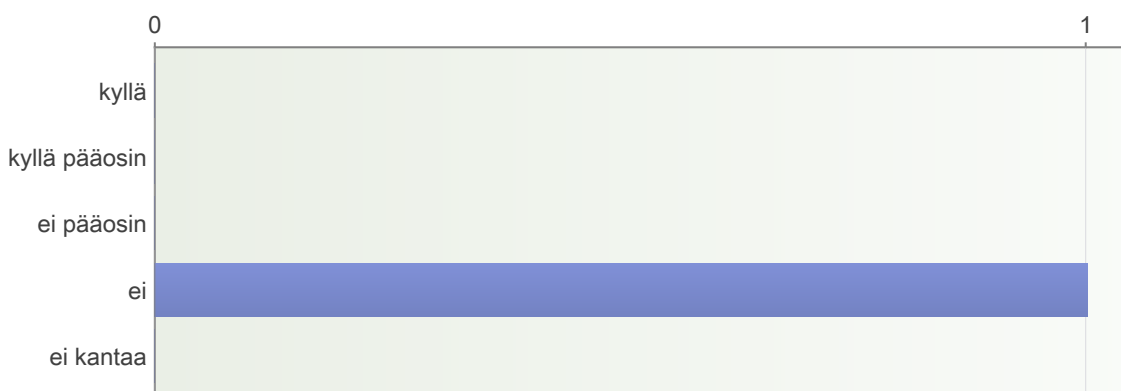
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelillä myönnettävien palveluiden kokonaisuuksien sisältö tulee määritellä tarkasti. Maakunnan kannalta maksusetelillä tuotettavat palvelut saattavat olla hankalasti resurssoitavia, jos asiakkaan on mahdollista vapaasti valita kaikista rekisteröityneistä palveluntuottajista itselleen sopivin. Viime kädessä vastuu palveluntuottamisesta on suoran valinnan palveluntuottajalla, joka voi tuottaa palvelun myös itse, jos asiakas ei ota vastaan maksuseteliä. Maksusetelillä hankittavien palveluiden palveluntuottajan tulisi vähintään ilmoittaa asiakasmäärät ja jonotusajat palveluun. Miten varmistetaan, että maksusetelillä tuotettavissa palveluissa henkilöstöresurssit ja asiakasmäärät kohtaavat?

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiesityksen mukaan sote- keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei kuitenkaan ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

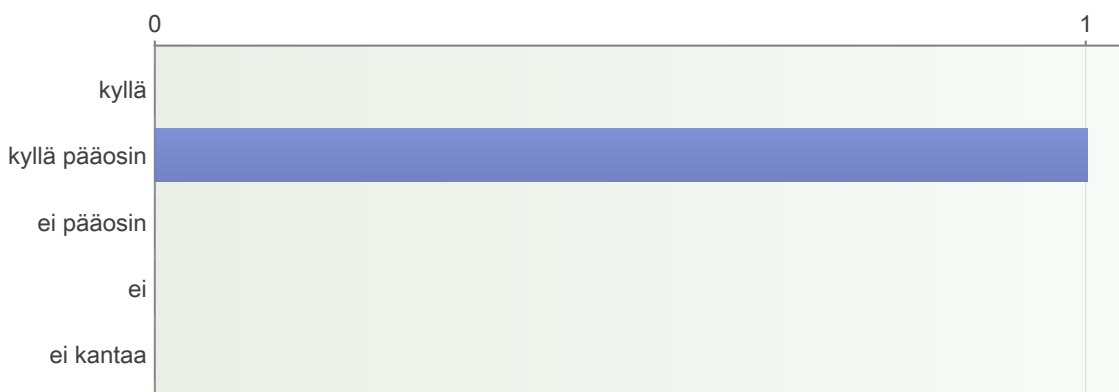
Asiakkaan oikeuksista on säädetty ja sote-keskuksen velvollisuuksista on säädetty, mutta ei sote-keskuksen oikeuksista.

Esimerkiksi ei ole säädetty, voiko sote-keskus suositella asiakkaalle ensisijaisesti itse tuottamaansa palvelua, jos sote-keskuksella itsellään on resurssi palvelun tuottamiseen. Tai, voiko sote-keskuksen tuottama palvelu olla maksusetelillä tuotettujen palveluiden vertailussa mukana vai, onko se aina vasta viimesijainen palvelu, jos asiakas kieltäytyy maksusetelistä kokonaan?

Vaikeuttaa resurssien kohdentamista palvelun tuottamiseen, jos asiakkaan valinnasta ei ole etukäteen mitään käsitystä. Se, että maksusetelillä tuotettu palvelu olisi asiakkaalle ensisijainen tapa hankkia palvelu, vaikka sote-keskus tuottaisi ko. palvelua, saattaa johtaa siihen, että sote-keskukset eivät myöskään itse tuota kyseistä palvelua, vaan hankkii sen esim. ostopalveluna. Näitä palveluita ovat mm. erityistyöntekijöiden antamat palvelut (kuten puheterapeutti, ravitsemusterapeutti, jalkojenhoitajat, psykologit ja erikoislääkärit) sekä laboratorio- ja kuvantamispalvelut.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

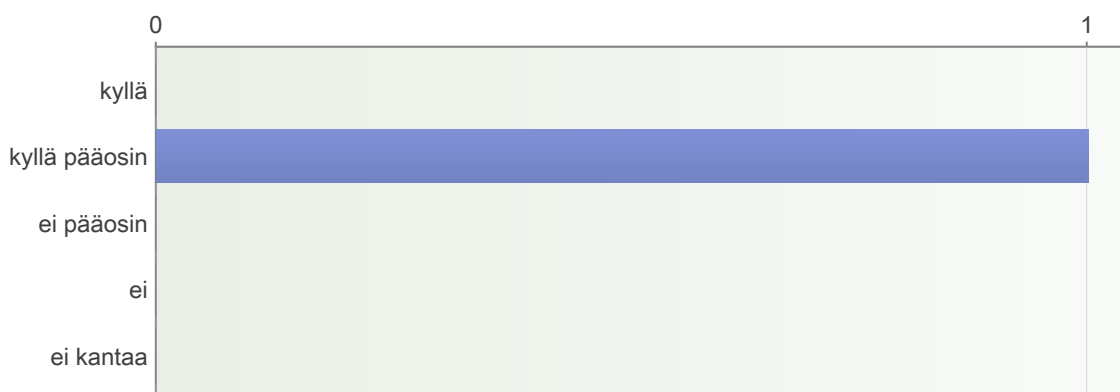
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä on, mikäli asiakkaan toivoma palveluntuottaja pystyy tarjoamaan asiakkaan tarvitseman palvelun kohtuullisen ajan sisällä.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

27. Vapaamuotoiset huomiot.

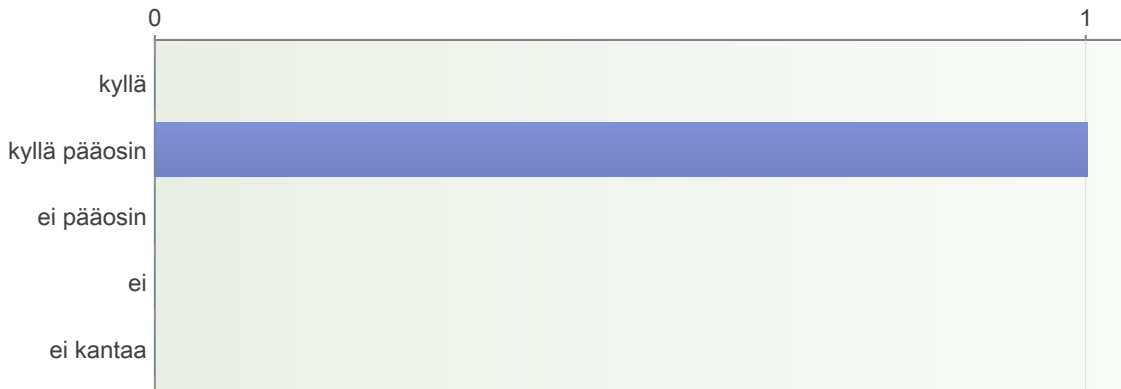
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan näkökulmasta rajoituksia valinnan tekemiselle ei ole asetettu, mutta liikelaitosten ja niiden toimipisteiden järjestämien palveluiden sisältöä ei ole valinnanvapauslainsäädännössä avattu tarkemmin, eikä myöskään sitä, missä palvelut määritellään tarkemmin. Lain 18 §:ssa oleva lause: ”Asiakas saa muut kuin suoran valinnan palvelut sen maakunnan liikelaitokselta, jonka asukas hän on.” jättää avoimeksi, ketkä ovat asiakkaat, joita liikelaitoksen järjestämät palvelut koskevat sekä myös sen, että missä vaiheessa liikelaitoksen valinta tehdään – vasta silloin, kun asiakkaalla on tarve sen järjestämiin palveluihin vai jo ennen sitä – esim. samassa yhteydessä kuin suoran valinnan palvelut?

Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei kaikin osin ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

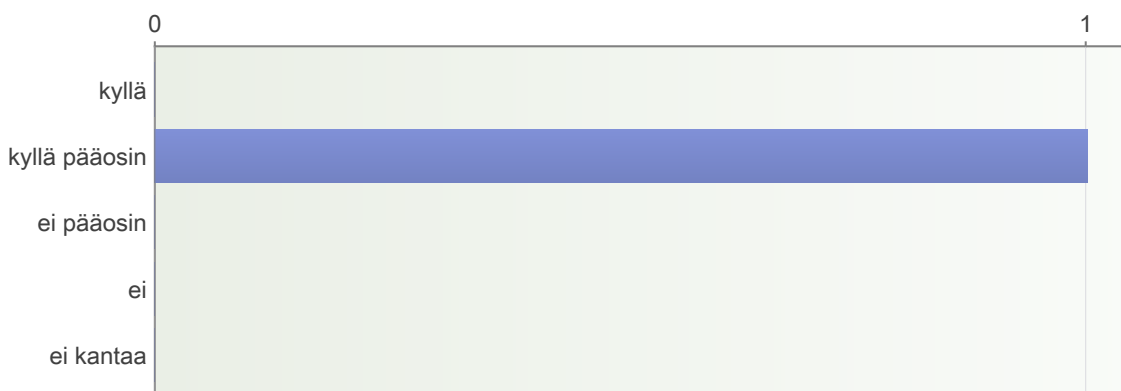
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on oltava oikeus saada riittävä määrä neuvontaa ja informaatiota asiakassetelillä hankittavien palveluiden saamiseksi. On myös määriteltävä, mikä osa neuvontavastuusta kuuluu liikelaitokselle ja mikä osa palveluntuottajalle. Palveluiden tarpeen arvioimiseen tulee liittää menettelytapaohje, jossa määritellään miten arvioidaan asiakkaan kykyä tehdä itseään koskevia palvelupäätöksiä ja milloin voidaan turvautua tuettuun päätöksentekoon.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

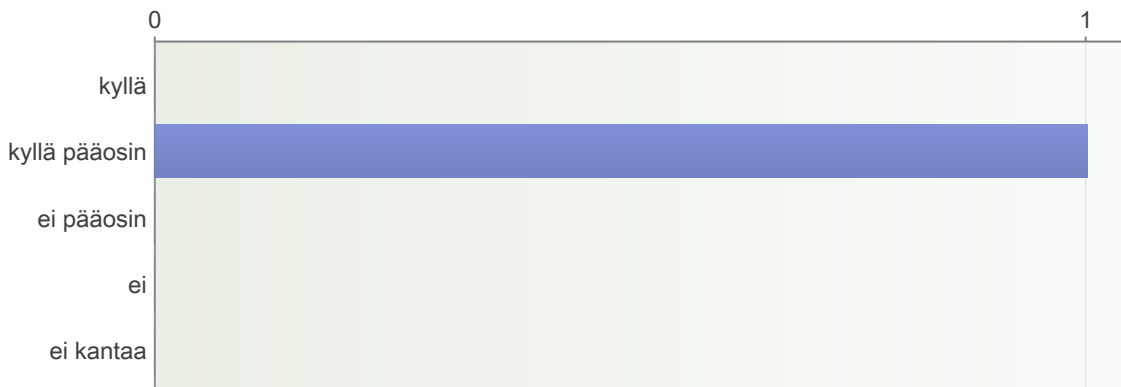
- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiluonnoksessa jää kaiken kaikkiaan epäselväksi maakunnan liikelaitoksen, maakunnan, sote-keskusten sekä erilaisin ostopalvelusopimuksin ja setelijärjestelyin toimivien palveluntuottajien tosiasialliset hankinta- ja alihankintasuhteet ja maakunnan tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.

Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja joidenkin muidenkin erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Tämä on ongelmallista koko uudistuksen tavoitteiden kannalta. Säästötavoitteen kannalta ongelmia aiheutuu siitä, että perustettavien yhtiöiden oikeus käyttää maakunnan liikelaitoksen tukipalveluja, esimerkiksi kuvantamis- ja laboratoriopalveluja, on hankintalakiin tehdyt muutokset huomioiden ongelmallista.

Maakunnan on käytettävä palvelujen järjestämisessä asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että asiakkaan valinnanvapaus toteutuu. Lain perusteluissa todetaan, että riittävä määrä on asiakassetelillä hankittavista palveluista on vähintään 15%. Laissa tai sen perusteluissa ei kuitenkaan oteta kantaa, tarkoittaako 15% kaikkea palvelusetelillä hankittavaa palvelua yhteensä vai jokaista palvelua erikseen, eikä myöskään koskeeko 15% koko maakunnan alueella tapahtuvaa palveluiden hankintaa tai jokaista kuntaa erikseen. Kunnat ovat tähän asti järjestäneet palvelunsa (esim. vanhusten ja kehitysvammaisten asumispalvelut) eri tavoin: jossain on rakennettu kunnan omaa palveluverkostoa ja se on ollut toimiva ratkaisu ja jossain tukeuduttu pääosin ostopalveluihin, jolloin asiakasseteli tulee käyttöön. Miten lain 21 §, 1 momenttia tulee asiakassetelijärjestelmän osalta tulkita?

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

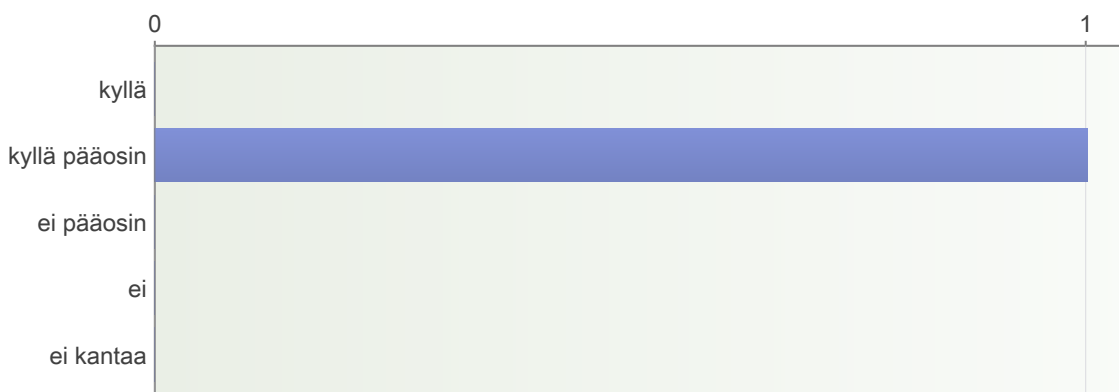
Vastaajien määrä: 1

- Myös edellisen kysymyksen vastaus liittyy tähän. Asiakkaan valinnanvapauden toteutuminen riippuu osittain siitä, että tarkastellaanko asiaa maakunnallisesti vai kunnallisesti. Toisaalta, kuntien asukkailla on vapaus hakeutua asiakassetelillä tuotettujen palveluiden piiriin koko maakunnan alueella. Osittain asiakassetelillä hankittavat palvelut ovat sen tyyppisiä, mm. vanhusten asumispalvelut, että palveluntuottaja ei voi aina taata, että vapaa järjestyy heti asiakkaan sitä tarvitessa. Valinnanvapauden vahvistamiseksi, asiakkaalla voisi (ainakin osaan palveluista) mahdollisesti olla rajattu jonotusoikeus haluamaansa palveluun.

Arvioidaan, että asiakasseteli tulee kohdistumaan pääosin erikoissairaanhoidon palveluihin, jotka ovat jo tällä hetkellä valinnanvapauden piirissä julkisen terveydenhuollon osalta koko maan alueella. Asiakassetelin myötä julkista erikoissairaanhoidoa joudutaan merkittävästi yhtiöittämään.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

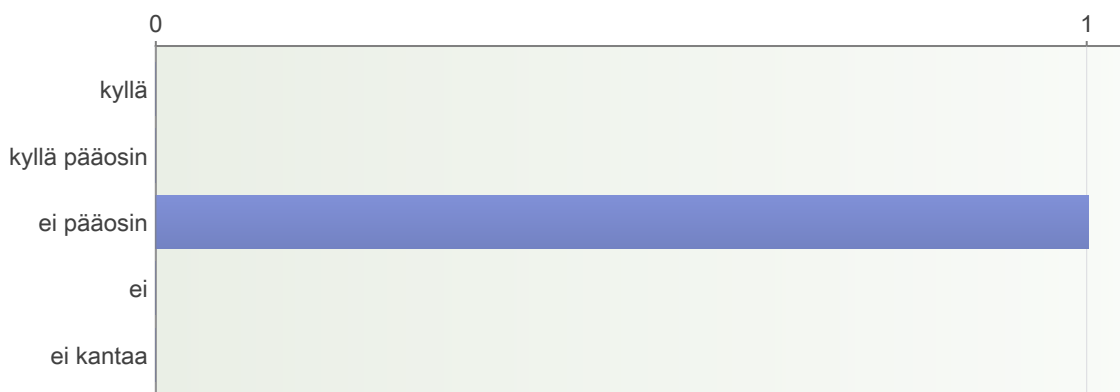
- Asiakkaalla on oltava oikeus saada riittävä määrä neuvontaa ja informaatiota henkilökohtaisella budjetilla hankittavien palveluiden saamiseksi. On myös määriteltävä, mikä osa neuvontavastuusta kuuluu liikelaitokselle ja mikä osa palveluntuottajalle. Palveluiden tarpeen arvioimiseen tulee liittää menettelytapaohje, jossa määritellään miten arvioidaan asiakkaan kykyä tehdä itseään koskevia palvelupäätöksiä ja milloin voidaan turvautua tuettuun päätöksentekoon.

Suomessa ei ole kokemusta henkilökohtaisen budjetin laajasta käytöstä ja kansainväliset kokemukset osoittava kustannusten nousua sen käyttöönoton jälkeen. Lisää kokeiluja tarvitaan, jotta malliin liittyviä ongelmia kyetään korjaamaan.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

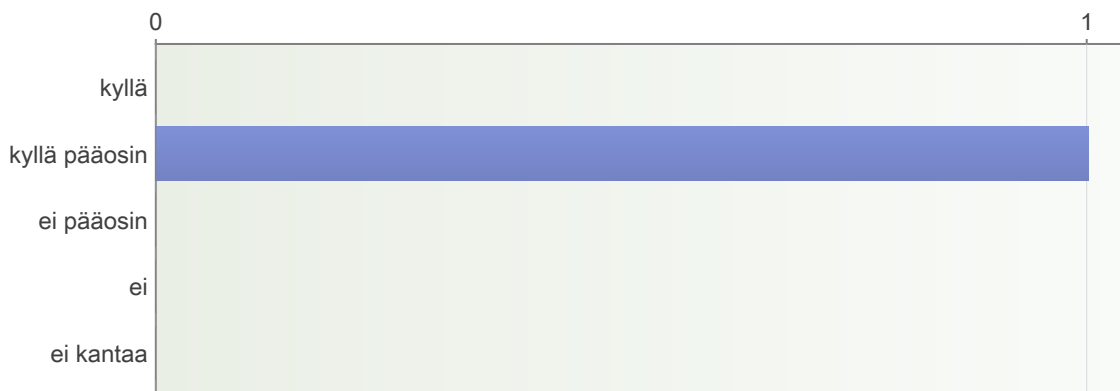
Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Jatkovalmistelu edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilöiden saatavuus voi osoittautua ongelmalliseksi. Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, on epärealistinen. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu väistämättä kustannuksia.

Päätöksenteossa tukeminen on tarkoitus ulottaa tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Esityksessä ei ole millään tavoin arvioitu henkilömäärää, jota tuettu päätöksenteko voisi koskea. Ainakin uuden valinnanvapauslainsäädännön voimaan tullessa tuen tarpeen voi arvioida olevan suurta.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

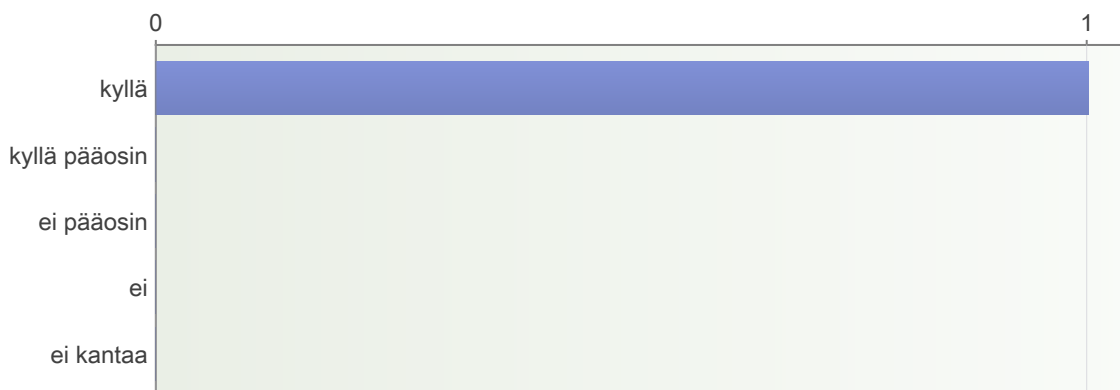
- Hyväksymismenettelyt edellyttävät palveluntuottajien jatkuvaa valvontaa. On määriteltävä tarkemmin, miltä osin valvontaviranomaiset (Valvira ja AVI) ovat vastuussa palveluntuottajien valvonnasta ja miltä osin siitä vastaavat maakunnat. Maakunnan vastuulla oleva palveluntuottajien valvonta tulee keskittää ja resursoida riittävästi, jotta valvonta toteutuu koko maakunnan alueella yhdenmukaisesti ja laissa (34 §) määriteltyä 4 viikon aikarajaa pystytään noudattamaan. Kunnissa on tällä hetkellä erilaisia käytäntöjä palveluntuottajien valvonnan toteuttamiseksi, joista parhaat tulee ottaa keskitetyn maakunnallisen valvontayksikön käyttöön.

Valtakunnallisesti pohdittavaa on, onko palveluntuottajilta tarpeen vaatia yhtenäisten laatujärjestelmien käyttöä palveluiden laadun toteutumisen seuraamiseksi.

Lain 33 §, 2. momentissa ilmoittautuminen palveluntuottajaksi ja rekisteröityminen edellyttää asiakasmäärän ilmoittamista (kohta 3). Tämän lain puitteissa ei oteta kantaa, mihin ilmoitettu asiakasmäärä perustuu. Onko taustalla terveydenhuollon tai sosiaalihuollon olemassa olevia henkilöstömitoitussuosituksia tiettyjen asiakasmäärien hoitamiseksi? Asiakasmäärien perusteet vaativat tarkennusta. Lisäksi tulee selkeästi ilmaista, miltä osin henkilöstön on oltava työsuhteisia ja miltä osin he voivat toimia ammatinharjoittajina.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

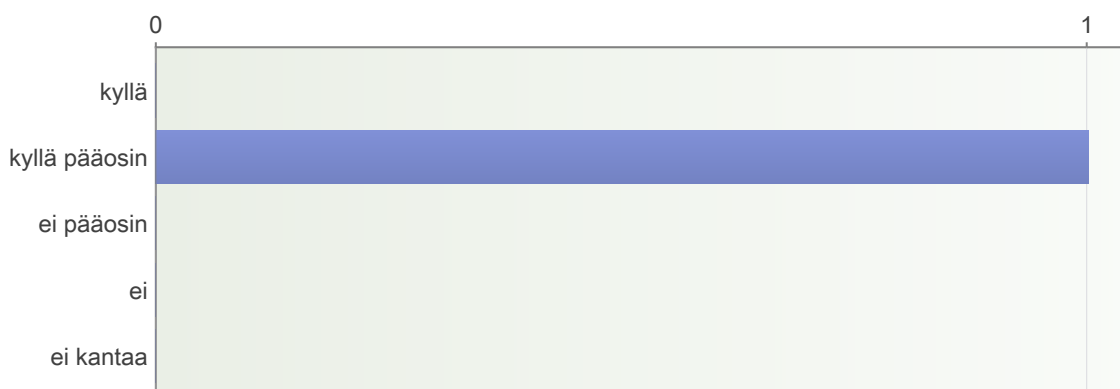
41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelutuottajat eivät tee sopimusta suoran valinnan tuottajan eivätkä maakunnan kanssa. Tämän vuoksi niiden ohjaaminen on huomattavan vaikeaa. Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

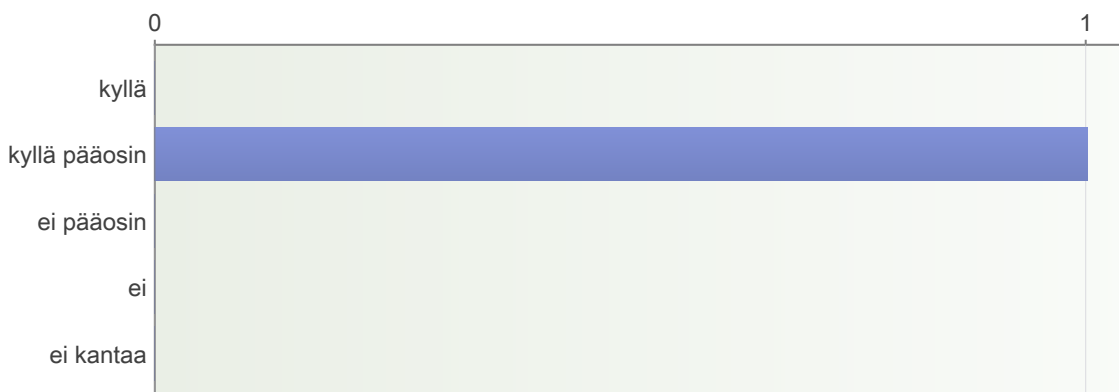
- Lain kohdassa § 41 määritellään suoran valinnan palvelujen tuottamistavat. On täsmennettävä, että kohtien 2-4 ilmoittautumista ja rekisteröintiä (ja siihen liittyvää valvontaa) koskevat samat ehdot kuin varsinaista palveluntuottajaa.

Palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palveluntuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet karsivat jo toimivia 10 yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä vaatimuksista sekä raportointivelvoitteista.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

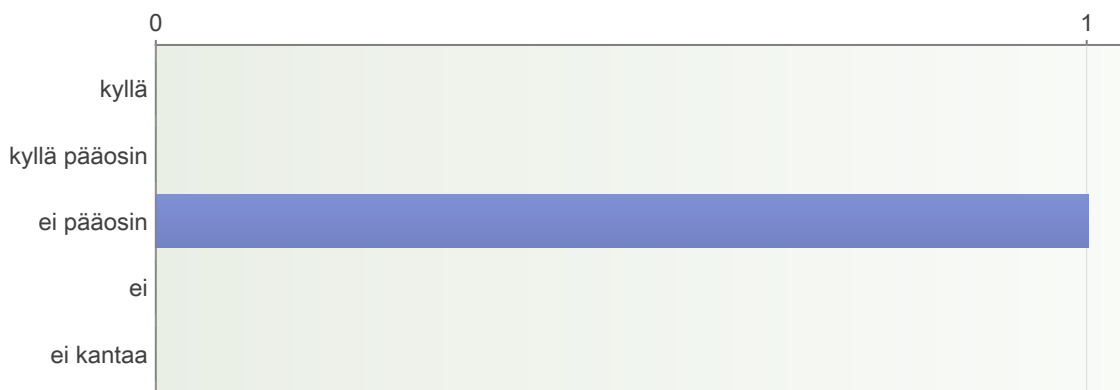
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palveluiden tuottajille maksettavien korvausten tulisi olla saman suuruiset kaikissa maakunnissa. Erityisestä syystä voisi tietyissä maakunnissa olla korkeampi korvaus, esim. niissä maakunnissa, joiden palveluita tällä uudistuksella nimenomaisesti halutaan parantaa. Kannustinjärjestelmillä voidaan palkita niitä palveluntuottajia, joiden palvelut ovat järjestetty siten, että sosiaali- ja terveystieteiden palveluiden tuottavuus paranee ja saavutettavissa olevat tehokkuushyödyt saadaan käyttöön sekä levitettyä muiden palveluntuottajien käyttöön hyvinä käytäntöinä.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

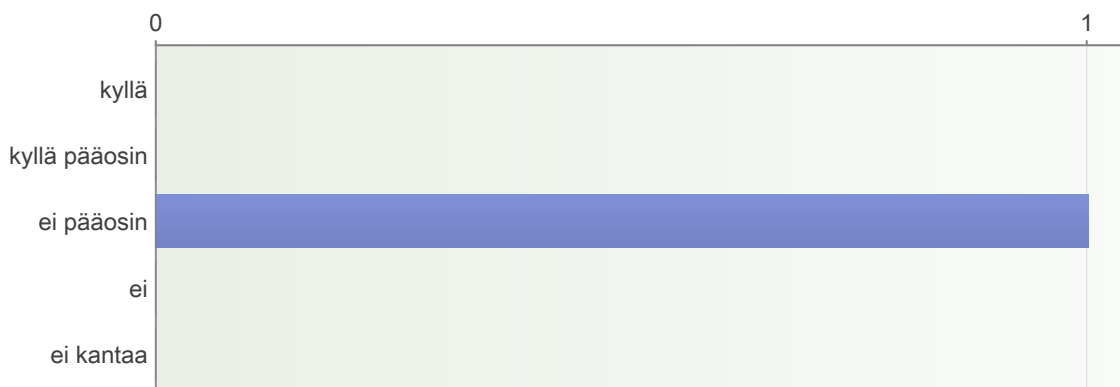
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelin korvaa suoran valinnan palvelun tuottaja, joka määrittelee sille myös hinnan. Asiakassetelin arvon määrittelee ja korvaa maakunta. Maksusetelin ja asiakassetelin osalta ei käy ilmi niille asetettavien korvausten määräytymistapa. Onko korvaus tasasuuruinen vai voidaanko sen määrä perustaa kilpailutukseen? Joissain kohdin mainitaan palveluiden hankinnan perusteena ostopalvelu, jolloin kilpailutus olisi perusteltua.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäsäännöksen sisältö (72 §, 1. momentti) on melko epäselvästi ilmaistu.

Valinnanvapauden toimeenpanolle on varattava riittävä siirtymäaika. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle.

Lakiluonnoksessa säädetään 1. ja 2. vaiheessa tapahtuvasta vaiheistuksesta, mutta tosiasiasa lain voimaantulossa ei ole lainkaan vaiheistusta. Lain siirtymäsäännökset ja niiden perustelut ovat ristiriitaisia.

Kahden vuoden siirtymäaika 31.12.2020 saakka maakunnan yhtiöiden perustamisessa ei ole aito siirtymäaika, jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2019.

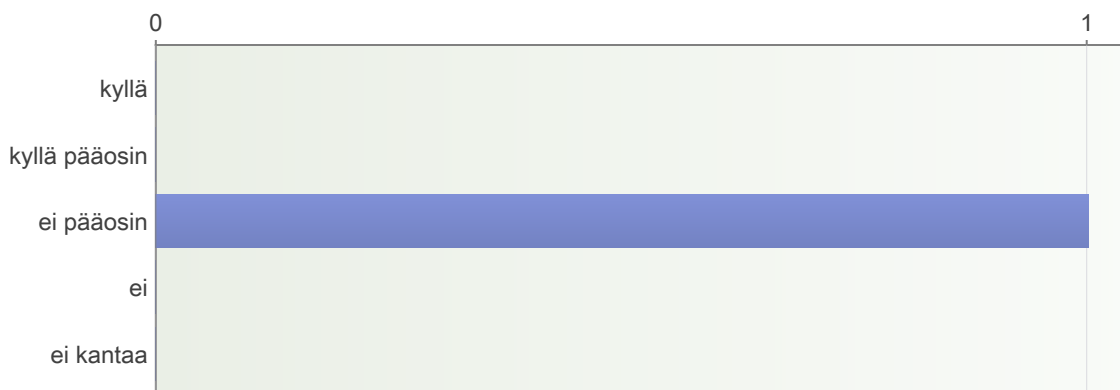
Pöytyän kunta pitää perusteltuna valinnanvapausmallin käyttöönottoa asteittain ja samanaikaisesti koko maassa niin yksityisen kuin julkisomisteisen tuotannon osalta. Tämän hallitukseksi toteuttamiseksi valinnanvapaus ja sen edellyttämä tuotannon yhtiöittäminen tulisi toteuttaa perustasoon kuuluvissa sosiaali- ja terveydenhuollon suoran valinnan palveluissa ja suunhoidon perustason palveluissa aikaisintaan 1.1.2021 alkaen ja laajennettuun perustasoon kuuluvissa palveluissa 1.1.2023. Siirtymäkauden aikana palvelusetelin käytön laajentamisella ja henkilökohtaisen budjetin pilotoinnilla voidaan hankkia kokemuksia valinnanvapauden lisäämisestä. Näin ollen yhtiömuotoisen toiminnan täysimittaiselle organisoinnille varattaisiin aikaa vuoden 2022 loppuun, minkä Kuntaliitto toi esille jo syksyllä 2016 antamassaan lausunnossa.

Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelu voi käynnistyä vasta lainsäädännön toiminnallisten yksityiskohtien selkiytyttyä. Tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoa sekä riittävää aikataulua. Laajojen tietojärjestelmämuutokset toimeenpano ja käyttöönotot edellyttävät kokemusten perusteella n. 3-5 vuoden siirtymäaika.

Jos laki tulee voimaan annetussa aikataulussa, maakunnan täytyisi aloittaa merkittäviä valinnanvapauteen liittyviä valmistelutoimia jo vuonna 2018. Tällaisia olisivat mm. suoran valinnan palveluntuottajien ilmoittautumisten vastaanottaminen vähintään 6 kk ennen lain voimaantuloa, ja asiakkaille valinnanvapaudesta informointi 2 kk ennen lain voimaantuloa. Myös palveluntuottajien kanssa tehtävät sopimukset sekä samalla myös hyväksymiskriteerit ja hinnoitteluperusteet olisi oltava määriteltynä vähintään puoli vuotta ennen lain voimaan tuloa. Samoin asiakaseteleihin ja erityisesti henkilökohtaiseen budjettiin liittyen täytyisi tehdä kriteeristöjä, päätöksiä palveluista joissa asiakasseteli otettaisiin käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä jne. jos mallit otetaan käyttöön heti vuoden 2019 vaihteessa. Aikataulua ei ole mahdollista toteuttaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

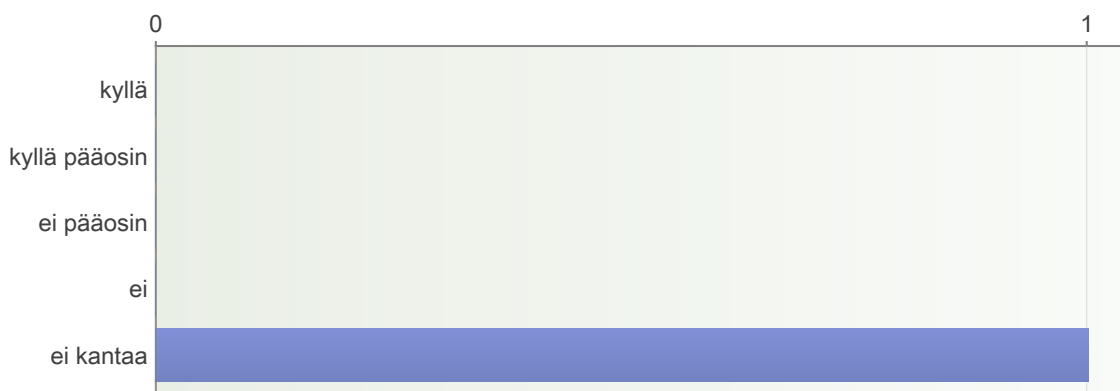
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Aikataulu on erittäin tiivis. Maakunta ei myöskään ole ohjeistanut kuntia sen suhteen, miten nykyisen palvelujärjestelmän kanssa menetellään.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

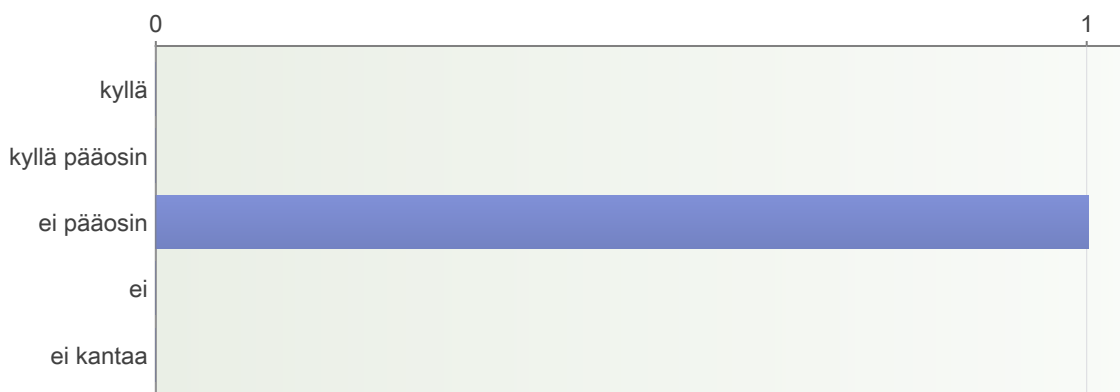

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivelvoitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

Pienille toimijoille tulisi tarjota yhtenäisiä menettelytapoja esim. tietojärjestelmien, toimitilojen (esim. tyhjenevät sote-kiinteistöt), valvonnan ja tukipalveluiden (kuten henkilöstöhallinto) osalta. Pienillä toimijoilla on nykyisinkin vaikeuksia toimia palvelujärjestelmässä, jos se on kovin byrokraattinen ja edellyttää esim. paljon paperityötä. Voidaanko byrokratiaa joltain osin keventää pienten toimijoiden osalta tai tarjota heille valmennusta siitä selviytymiseksi.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

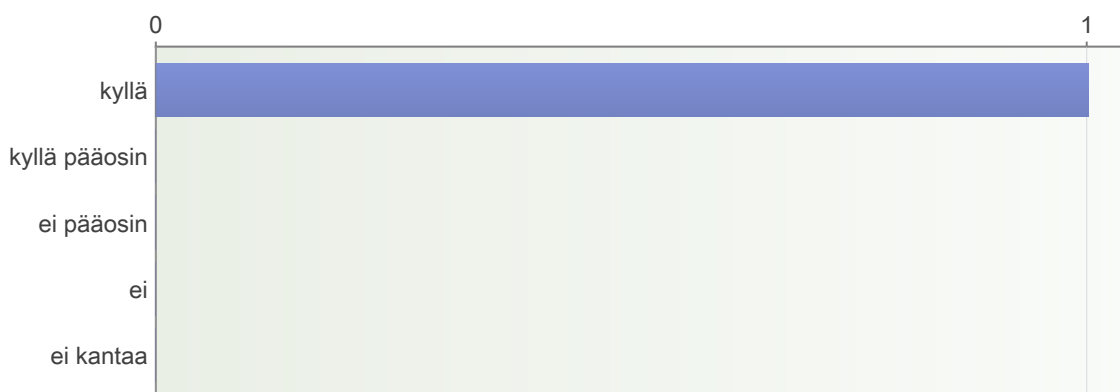
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Palveluntuottajien vertailu asettaa laadun jatkuvan parantamisen ja sen läpinäkyväksi tekemisen aikaisempaa suurempaan rooliin. Kilpailun lisääntyminen asiakkaiden palveluiden tuottamisesta saattaa vaikuttaa palveluiden hintoja laskevasti ja osa palveluntuottajista lopettaa/supistaa/keskittää toimintaansa. Osa (erikois)palveluista keskitetään yhä suurempiin yksiköihin, jotta niiden laatu pysyy riittävällä tasolla.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

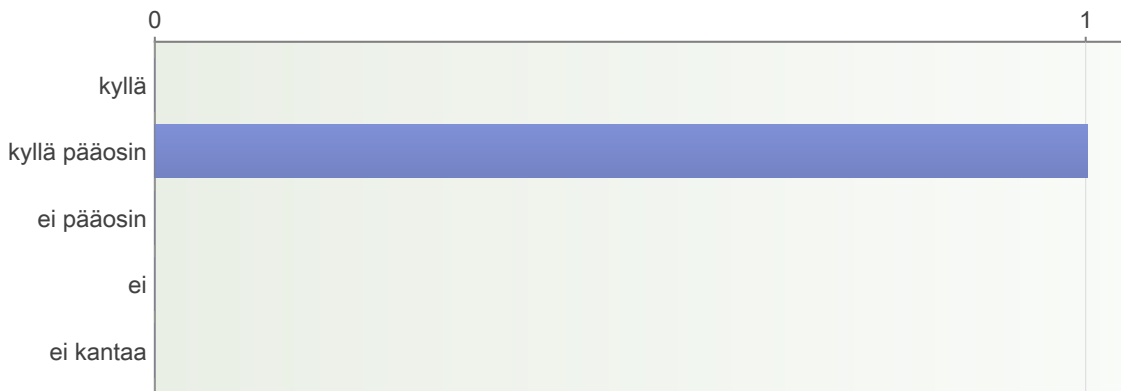
Vastaajien määrä: 1

- Suun terveydenhuollon muuttuminen suoran valinnan palveluksi parantaa palvelujen saatavuutta, mikä on asiakkaan kannalta hyvä asia. Maantieteellinen keskittyminen näyttää kuitenkin ilmeiseltä eli alueellista tasa-arvoa uudistus ei ainakaan paranna.

Järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Suun terveydenhuollon oletettu saatavuuden paraneminen myös lisäänee palvelujen kysyntää. Tästä voi aiheutua lisäkustannuksia edellä mainitun yksityiseltä julkiselle siirtymisen aiheuttamien lisäkustannuksen ohella. Keskeistä on, millä kapitaatiohinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulleen asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus ja siihen liittyvä valinnanvapauslainsäädäntö ovat maan historian suurin hallinnon ja toimintatapojen muutos, joka muuttaa peruuttamattomalla tavalla kuntien roolia suomalaisessa yhteiskunnassa. Uudistuksen merkittävin vaikutus kuntiin ja kuntayhtymiin on yhtiöittämisvelvoite.

Maakunnat joutuvat valinnanvapauslainsäädännön vuoksi yhtiöittämään suuren osan toiminnastaan (30-40 %). Maakuntien itsehallinto kaventuu edelleen, kun maakunnat esityksen mukaan veloitettaisiin järjestämään merkittävä osa palveluista käyttäen tiettyjä valinnanvapauden instrumentteja.

Pöytyän kunnassa on tällä hetkellä pääosin omana tuotantona järjestettyjä, hyvin toimivia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, kuten esimerkiksi vanhustenhuollon (kotihoito ja asumispalvelut) ja kehitysvammahuollon (asuminen ja työtoiminta) palvelut. Sosiaalityön palveluiden järjestämisessä on ollut haasteita riittävän henkilöstöresurssin (käytännössä tarkoittaa kelpoisuusehdot täyttävää sosiaalityöntekijää)

saamiseksi.

Monipuoliset perusterveydenhuollon palvelut on järjestetty kaikissa kunnan taajamissa (Kyrö, Riihikoski, Yläne). Perusterveydenhuollon pääpaikkana on Riihikoski, jossa toimii myös mm. akuuttivastaanotto, kuntoutus, vuodeosasto ja siihen tukeutuva avosairaala. Näiden palveluiden ja yhdessä toimivien kunnan vanhuspalveluiden avulla on voitu vaikuttaa mm. siihen, että siirtoviivepäiviä ei Pöytyälle ole kertynyt.

Yksityisiä lääkäripalveluita ei paikkakunnalla tällä hetkellä ole saatavissa. Myös tulevaisuudessa on tärkeää, että kattavat perusterveydenhuollon palvelut tuotetaan kunnassamme lähipalveluina. Julkisen poikittaisliikenteen puuttuminen asettaa ongelmia kuntalaisten liikkuvuuteen. Tämä seikka on syytä ottaa huomioon sote-keskusten perustamisen osalta.

Valinnanvapaus voidaan toteuttaa mahdollistamalla palveluiden hankkiminen maakunnan muista toimipisteistä. Sosiaalityön osalta näemme, että maakunnalla on leveämmät hartiat näiden haasteiden voittamiseen.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaiden neuvonta ja palveluohjaus tulee olemaan tehtävä, jota tämän lain toteutumisen eri vaiheissa tarvitaan enemmän kuin nykyisin, sillä muuten asiakkaiden yhdenvertainen palveluiden saaminen saattaa vaarantua. Palveluntuottajien rekisteröinti ja valvonta tulee maakunnassa hoitaa keskitetysti. Osa maakuntien vastuulle asetetuista tehtävistä on sellaisia, että ne pitäisi toteuttaa yhdenmukaisesti maanlaajuisesti. Näihin on viitattu edellä olevissa vastauksissa.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.